

Nr 47.

Av herr **Bärg m. fl.**, om ökade anslag till understöd åt folkbiblioteksväsendet samt till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit en betydande ökning av statsverkets inkomster av rusdrycksmedel. Samtidigt ha också väsentliga beskränningar skett av nu utgående anslag för bedrivande av ett effektivt nykterhetsarbete. Det är de svåra ekonomiska förhållandena som föranlett Kungl. Maj:t till dessa åtgärder. Vad som sålunda föreslagits innebär därför att samtidigt som ett radikalt avsteg sker från principen om statsverkets oberoende av rusdryckstrafiken, även nykterhetsverksamheten får lämna sitt tillskott till budgeten genom avstående av vissa anslag. Om än en utsträckt användning av rusdrycksmedel för den allmänna budgetens behov kan vara försvarligt särskilt i ett bekymmersamt ekonomiskt läge, finna vi det högst betänkligt om som konsekvens härav skulle följa, att nykterhetsverksamheten blir lidande. Snarare borde förhållandet vara omvänt. Visserligen utgör nykterhetsverksamheten en icke oviktig faktor i hämmande riktning av det intäktgivande rusdrycksbruket, men dess värdefulla insatser för höjande av samhälleliga och individuella värden äro dock så pass stora och värderika, att ett eftersättande av denna verksamhet måste utgöra en verklig förlust. Vad som här är antytt rörande anslagen till den nykterhetsfrämjande verksamheten, äger även tillämpning i fråga om de anslag som avse nykterhetsorganisationernas insatser i det fria folkbildningsarbetet.

Vi förstå fullt väl de svårigheter, som förelegat vid uppgörande av budgetförslag under rådande ekonomiska kris, där en mängd krav på omvårdnad trängas med varandra och med orsaker bottnade i nödläget. Vid vägning av dessa krav bör dock icke förglömmas, vilken viktig uppgift nykterhetsverksamheten och folkbildningsarbetet har att fylla. Det är nämligen ett känt förhållande, att den sysslöshet och de mångahanda bekymmer, som inom vida samhällsskikt följa med arbetslösheten, medföra svåra påfrestringar på individerna och förleda till sådana skadliga avsteg som nykterhetsverksamheten har till speciell uppgift att förebygga. Icke heller torde det allmänna och fria folkbildningsarbetet ställas inför vidare och mera krävande uppgifter än just under en tid av arbetslöshet och nöd. Särskilt ungdomen, som i vidaste utsträckning drabbas av bristen på sysselsättning

med arbete, måste, om icke krisverkningarna skola sätta outplånliga spår efter sig för framtiden, beredas tillfällen till studier och förströelser med fostrande syften. Något bättre medel i kampen mot arbetslöshetens demoraliserande följder än ett utvecklat folkbildningsväsen torde knappast givas.

Även om statsverkets stöd gives i oförminskad utsträckning till nykterhets- och folkbildningsarbetet är det likväl att befara en inskränkning häri. Kommunernas och organisationernas tillskott kunna näppeligen under nu rådande kris av kända skäl vara att förvänta i samma utsträckning som förut. Detta kan vålla avbräck nog. En minskning av statens bidrag skulle därför vara till dubbelt men.

De anslag vi här åsyfta äro de som upptagas under åttonde huvudtitelns avdelning k. punkt 233: *Understöd till folkbildningsväsendet* och punkt 238: *Undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande*.

Vad den sistnämnda punkten beträffar har departementschefen helt strukit såväl nu utgående anslag å 32 000 kr. för anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl., som likaledes nu utgående anslag å 16 000 kronor för anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. Skolöverstyrelsen har föreslagit resp. 39 450 kr. och 15 800 kronor. Båda dessa anslag finna vi i fortsättningen äga stort berättigande, även om det sistnämnda måste anses som det för stunden ojämförligt viktigaste. Vikten av väl kvalificerade studie- och ungdomsledare är uppenbar. Icke minst viktigt är goda kvalifikationer rörande insikt i alkoholspörsmålet. Dessa ledares kunnighet i och inställning till detta spörsmål måste i synnerligt hög grad öva inflytande på de ungas sinnen. Då det säkerligen skulle vara till stort men om ett avbrott skedde i denna utbildningsverksamhet, hemställa vi om det anslag skolöverstyrelsen förordad eller 15 800 kr. för år 1933.

De särskilda nykterhetsorganisationerna ha till synes fått behålla samma organisationsanslag som hittills för sitt allmänna bildnings- och ungdomsarbete, så ock Arbetarnas bildningsförbund, till vilket nykterhetsorden Verdandi är ansluten. På en omväg har Kungl. Maj:t emellertid med icke mindre än 20 procent nedsatt dessa organisationers anslag för denna verksamhet, nämligen på punkt 233: *Understöd åt folkbiblioteksväsendet*, där Godtemplarordens och Arbetarnas bildningsförbunds andelar skulle sänkas med bortåt 20 000 kr. för vardera organisationen, Nationaltemplarordens andel med bortåt 5 000 kr. och Svenska blåbandsföreningens med ett par tusen kronor. *Samtliga dessa organisationer äro i stort sett småfolksorganisationer och räkna för visso ett stort antal av arbetslösa svenska medborgare som sina medlemmar.*

Det är alldeles otänkbart att dessa frivilliga organisationer skulle kunna åtaga sig ökade ekonomiska uppoffringar under dessa tider för att i samma utsträckning som hittills bli i tillfälle att utföra sin landsgagneliga gärning.

De kommunala folkbiblioteken ha naturligtvis samma betydelse i kampen för nykterhet och folkkultur som studiecirkelbiblioteken. Det kan icke heller vara ett verkligt sparsamhetsintresse och lyckas säkerligen heller icke att pressa kommunerna att kompensera det reducerade statsbidraget.

I allmänhet *måste* nog kommunerna liksom riksförbunden i stället sänka sina egna bidrag till biblioteken, varigenom också statsanslaget automatiskt sjunker, och det säkerligen ganska avsevärt. Den sannolikheten tager organisationsnämnden icke alls med vid sina beräkningar, som dock utmyнна i att bokinköpen vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle sänkas med »högst» 30 procent. Det blir säkerligen med betydligt mer än en tredjedel bokinköpen komma att sänkas under sådana förhållanden. Då man med ecklesiastikministern finner det synnerligen beklagligt att universitetsbiblioteken måste sänka sina bokinköp med dock mindre än tio procent, måste man fråga sig, om det icke är ändå beklagligare att företaga en sänkning av inte mindre än 30 procent ifråga om anslagen till småfolkets bibliotek. Givetvis ha de samhällsgrupperna mycket sämre tillgång till behövlig litteratur än akademikerna. Samma gäller sjömännen och de sjuka, för vilka motsvarande besparingsåtgärder föreslås.

Naturligtvis måste även på detta område den största sparsamhet iakttagas, och därför torde departementschefens mening att låta anstå med upprättandet av nya centralbibliotek vara befogad. Kurserna för föreståndare för folk-, skol- och studiecirkelbibliotek torde däremot icke utan stort förfång för hela biblioteksverksamheten kunna indragas. De äro visst icke, som organisationsnämnden tror, jämförliga med andra av nämnden avstyrkta utbildningskurser, snarare jämförliga med utbildningskurserna för lärare vid fortsättningsskolor, som nämnden *icke* velat inställa, blott begränsa. I överensstämmelse därmed torde beloppet för här ifrågavarande utbildningskurser böra sänkas från det beräknade beloppet 12 000 kronor till 8 000 kronor. Då hänsyn toges till sannolikheten av högst väsentligt minskade ortsbidrag med på grund därav minskat statsbidrag, torde det emellertid icke vara någon större risk att beräkna hela förslagsanslaget till 975 000 kr. i stället för de av skolöverstyrelsen beräknade 1 050 000 kronorna, i statsverkspropositionen nedsatta till 830 000 kronor. Anslagshöjningen skulle därmed begränsas till 72 500 kronor.

Anslaget bör utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som gälla för närvarande.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte fatta beslut därom:

1:o) att det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu kr. 902 500, ökas med 72 500 kr. till 975 000 kronor att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med hittills följda grunder;

2:o) att för möjliggörande av anordnande under år 1933 av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. öka det av Kungl. Maj:t äskade extra reservationsanslaget å 338 000 kronor till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande med 15 800 kronor till 353 800 kronor.

Stockholm den 20 januari 1932.

A. J. Bårg.

Oscar Olsson.

N. S. Norling.